Број 186 У Новом Саду, у петак 28. августа (10. септембра 1909 Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима кад недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За остало иностранство се 15 пот од сваког реда сваког од ових листа.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у истој кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

Шта је ново?

CXXXIV.

Има заиста нешто ново. Нешто, што никад и нигде није било. А догодило се у Кленку, у Хрватској и Славонији.

Кленак је колевка Цветка Дабића. Тамо он живи, т. ј. онда кад није у Митровици, Руми или другде — затворен.

Од кад је Цветко Дабић сведочио, и то лажно сведочио, добио је нека нарочита права. Од кад је доказано, да је лажно сведочио и да се лажно заклео, од тога доба има још већа права. Права, која још никад нико није имао.

На пр. Цветко Дабић је ишао у Загреб, да се тужи, како га његови сељаци мрзе. А мрзе га бајаги зато, што је он као сведок говорио истину, па сад хоће да му упале кућу. На то је дошао налог, да општина Кленак о свом трошку мора осигурати кућу Цветку Дабићу. И то је учињено.

Општинарима и одборницима то није било право. Неки су то и створено рекли. Али су многи и ћутали. Ко сме што олако рећи против Цветка Дабића. Против бана је лако. Кад изгрдиш бана, они кажу: Увредио је бана. Добијеш највише неколико дана затвора, па крај.

Али нека каже ко, ако сме, штогод против Цветка Дабића! То већ задире у велику издају. Ту може одмах да дође државни тужилац и да каже: Аха, ово је појава. Цветко Дабић је пронашао великог издајника. И сведочио против њега. Цветко је пронашао врбонку и уочио оружје, које су велики издајници пренели у Србију. Ко ма што каже против Цветка, тај брани велику издају и тај је и сам велики издајник. Кврц тога у затвор. Па онда параграф 58. казненог закона. И онда — вешала.

Имају, богме, људи и право, што се помало боје. Јер што не би мирна и права човека и обесили, кад је ето Цветку Дабићу морала општина његова да осигура кућу. И кад је ето Цветко Дабић добио државну потпору, а овамо се посведочило, да је због свакојаких недела био кажњаван. И доказало се, да се лажно заклео на суду. Па кад то може, зашто да не може прав, здрав човек да буде обешен! А јест! Ко сме да дигне прст и да каже, да не може и зашто да не може?

Но иде све лепше за лепшим. Управо није толико ни лепо, колико је необично. Цветко Дабић јавио се „власти“ да је болестан. А „власт“ је наредила, да му његово село, његова општина, мора дати новаца да иде у купатило и лечи се. Лечници су издали сведоџбу Цветку, да његова болест што наши кажу, није од Бога, већ да је он болестан од ружне болести, какву ожењен човек не би смео да има. И сад му село мора дати новаца на лечење.

Такво право жив човек још није уживао. Бар се у Кленку за то није чуло. И отишао је један одборник да се распита код адвоката. Исприча случај и пита: Господине, кажи ти мени, по коме је то параграфу? Морамо му ми дати на лечење.

— Не морате! каже адвокат.

— И ја знам да не морамо! каже одборник. Али нисам казао све Цветко Дабић није обичан човек. Није, да опростиш, као ја и ти. Него је он од оних. Знаш од оних, који се криво заклињу, па кад их ухвате, не буде им ништа. Да не морамо може бити таквоме дати на лечење?!

— Адвокат је мало вртео главом. Онда метну прст на чело. Па онда завири у параграфе и рече: — Истина, ствар је мало чудна. Али ја мислим, да ни таквом не морате.

— А како му је дала влада потпору? Пита одборник.

— Па влада му је дала, али није под морање. Она је нашла да је Цветко заслужан, достојан за награду. Али ви ако не налазите, не морате.

— А да ли могу од нас још што тражити осим да га пошљемо на лечење! пита одборник.

— Не знам шта би још могло бити, ван једно, вели адвокат. Велике, заслужне људе сарањивали су о општинском трошку, неке и о државном трошку. Па највише што би још могли од вас тражити, то је, кад умре Цветко Дабић, да га сараните о општинском трошку.

Онај бедник се само ухвати за главу, па хајд у Кленак. Тамо је захвалио на почасти, а то учиниће и други одборници. Неће да даду Цветку ни на лечење, а о сарањивању о општинском трошку ни да чују.

А нису имали право, што су се поплашили. Кад дође је даред несретни и кобни дан, да се Цветко Дабић пресели у вечност, онда ће га по свој прилици саранити о земаљском трошку. Кленак је мали за ту почаст. Он је добар да осигура кућу Цветковну, добар да га пошље на лечење, али за веће што није Кленак.

А знате ли, зашто ја мислим, да ће Цветко Дабић заиста бити сарањен о земаљском трошку. Зато, што сам баш данас у полузваничној „Уставности“ читао вест, да ће данашње стање у Хрватској и Славонији још дуго и дуго трајати.

И шта ће онда Цветка да сахрањује бедни Кленак?! Та ни кости му неће лежати у Кленку. И њих ће пренети са највећом почашћу у веће достојније место.

Бечки листови о кризи у Угарској

Док будимпештански листови врло мало пишу о политичкој кризи Угарске и истичу, како се још ништа стварније не зна, дотле бечки листови много пишу о тој кризи. Већина бечких листова истиче, како је Кошут према вођама осталих странака узео на себе оговорност да измени изборну реформу, да питање самосталне угарске банке потисне у страну. Знају чак и то, како га је због тога председник сабора Јуст, јако напао. Упозорио је Кошута на закључак мађарске независне странке, донет почетком лета, по коме се питање самосталне угарске банке има решити још пре 1911. године. То питање има решити влада која је састављена из крила мађарске независне странке и та би влада уједно имала да створи и изборну реформу. Бечки листови знају и то, да ће поштовати тај закључак, али ако мађарска независна странка остане строго при њему, из тога могу настати велике опасности. По једним вестима министар-председник Векерле поднеће оставку целе владе одмах сад при првој аудијенцији својој. По другим вестима, ако министар-председник Векерле до 17. септембра о. г. п. н. не поднесе владару програм, који овај може усвојити, онда ће краљ већ тога дана именовати Лукача министром председником. Бечки „Фатерланд“ чак износи тај програм, на који би владар могао пристати. По њему требало би из угарске коалиције истиснути Јустову групу, која броји 30—40 чланова, онда би коалиција могла обавити ове послове: Делегације би изгласале заједнички прорачун за идућу годину или индемнитет; створио би се државни прорачун за идућу годину, или индемнитет; анексија и њени трошкови уврстили би се у закон; питање банке решило би се; створио би се марински прорачун; нови одбранбени закон примио би се; уредило би се управно питање Босне, тако исто и питање Хрватске и Славоније; службена прагматика чиновничка; католичка автономија и тек онда изборна реформа. — Као што се види план је врло леп и све би се извело, што је Бечу потребно, што новеле, као „на шнури“. Да ли ће баш тако бити, идемо да видиме.

Положај у Аустрији.

Преговарајући са заступницима чешких странака у ствари правилног рада чешког сабора, рекао је аустријски министар председник Бинерт, како не жели, да он буде сметња споразума и уређења прилика у Чешкој. Рекао је, да је он са своје стране урадио све, само да дође до споразума. Није у стању да каже, шта желе Немци и с тога не може да постави стварне предлоге, који би довели до споразума. То ће учинити тек као данас, јер данас ће бити последњи дан ових преговарања и данашњој седници у тој ствари присуствоваће заступници свију странака у чешком сабору. И Чеси и Немци Чешки су заступници са своје стране изјавили, како све њихове тежње иду за тим, да се с Немцима у Чешкој постигне поштен мир или барем споразум. Али све то траже Чеси да буде предмет преговарања у чешком сабору. Јер је он једино место, где ће да се реши питање будућих одношаја између Чеха и Немаца у Чешкој. Што су Чеси означили чешки сабор као место преговарања између Чеха и Немаца то има својих оправданих разлога. Јер су Немци у преговорима с аустријским министром председником Бинертом, истакнувши своје неоправдане захтеве, додали, како ће у случају, да се ти захтеви приме са чешке стране, допустити само то, да се чешки сабор конституише. А даље, да желе слободне руке. Зато су Чеси поставили као услов споразума то, да се преговори воде у самом чешком сабору. Да се прво увере, шта мисле Немци под тим својим слободним рукама. — Иначе су Чеси преставили министру председнику Бинерту расположење чешкога народа према ономе, што се десило последњих дана у Бечу и Доњој Аустрији. Исказали су му огорчење свију чешких народних слојева против немачких изазивања и дрског вређања чешких народних светиња; затражили су заштиту државних органа за доњоаустријске Чехе; а осим тога најодлучније захтевали, да се успоставе и одрже чешке приватне школе у Бечу и у Доњој Аустрији, које је аустријска влада без икаквог правог основа дала затворити. Чешки заступници упозорили су министра председника Бинерта на све опасне последице, које могу настати, и које ће неминовно настати, ако ови чешки захтеви не буду уважени.

Догађаји у Грчкој

Атинско грађанство јако се стишало, од како су у званичном листу изашли познати укази о краљевој породици. Престолонаследник се одмах кренуо за Немачку. Кад је стигао у Патрас многи су га поздравили, а он је рекао, да тај поздрав утиче као балзам на његово срце. То сведочи, да се краљ Грчке може поуздати у грчки народ. Међутим остале вести, које стижу из Грчке, наводе, да је народ врло задовољан, што је краљевој породици одузет утицај на војску и државну управу и што на дуже време напушта Грчку и иде у иноземство.

Борба са Арнаутима.

О недавном сукобу у Ругови и на црногорској граници, јављају нам накнадно следеће: „После очајне борбе између војника турских и побуњених Руговаца сасвим су уништена села Мали и Велики Штупељ и побуњеници растерани. Око 150 Арнаута који су долазили из Вуснања у помоћ Руговцима пуцајући на турске карауле на самој граници црногорској, пуцаху преко границе на црноско село Величани. То је било у сумрак и Црногорци мислећи, да пуцају на њих турски војници из пограничних караула, почну пуцати на ове, а ови на њих и тако је бој трајао дубоко у ноћ Тек кад је свануло, разумели су и једни и други, како је било и борба је обустављена и турски војници су одмах отишли у потеру за Арнаутима из Вуснања. Са побуњеницима се међутим најстрожије поступа, према депеши коју је Џавид паша добио из Цариграда и на основу које је из Митровице наредио пећском мутесарифу и Џафер беју, да ни за длаку не попуштају Мутесариф је до сад већ шест Руговаца обесио. Осујећена је свака веза побуњеника са пећским Арнаутима, који су их помагали и против којих се кренуо из Митровице сам Џавид паша са 5 табора пешадије, брзометним топовима и машинским пушкама. Чује се да је сам Султан упутио ласкаву депешу Џавид паши, у којој му заједно са владом, оставља у свему потпуно одрешене руке према Арнаутима. Врло је значајно да побуњеним Арнаутима у Ругови, нису хтели доћи у помоћ Малесорци, иако су им се ови као за сигурно надали и очекивали их. У окршајима је било много мртвих и рањених са обе стране, а чује се да је погинуо и црногорски капетан Радул Стаматовић. Сви су изгледи, да ће се морати прогласити преки суд и опсадно стање, јер је од 60 ухваћених побуњеника већина побегла у непроходну Милешевску планину.

Предавање дра Кука о откровењу Северног Пола.

У прошлу среду одржао је др. Фредерик Кук у данској престоници Копенхагену прво предавање о своме путу на Северни Пол. Изразио је захвалност поларним путницима Нансну, Перију и нарочито Сведрупу, чијим се путничким искуствима он користио, и без којих његов поларни пут не би довео до успеха, да допре до самог Северног Пола. Затим је др. Кук опширно причао о томе, како се с Бредлејем кренуо на пут, да испита северне границе највећег острва на земљи Гренланда. Но пошто му се учинили врло повољни услови за поларни пут, он се кренуо са десет Ескима на Северни Пол. Причао је затим о појединостима свога путовања, које је у главном већ изнео у свом првом извештају. Потврдио је оно, што је било у извештају, да је ишао напред врло великом брзином (око 15 миља на дан), и да је између 84 и 85 ступња северне ширине наишао на земљу; али да јој није измерио опсег, нит ју је испитао. И то с тог разлога, што није смео да се задржава. Пошто је описао једноставан живот кога је проводио на свом поларном путу заједно с остала два ескимска путника, рекао је др. Кук да је на Северни Пол приспео 21. априла прошасте године. Затим је говорио о своме повратку. А све доказе, рекао је др Кук на послетку, који говоре за то, да је он у истину допро до Северног Пола, не ће да изнесе пре, него што изиђе његова књига о тој ствари. — Поред свега тапшања, које је др. Кук доживео на том предавању, ипак је одушевљење за њега врло охладнило. Свакоме се чини сумњиво то, што др. Кук није изнео стварне доказе, којим би доказао да је у истини стигао до Северног Пола. А он је дужан био да то учини без икаквог оклевања, и он нема права, да држи у неизвесном стању све људе на земљи Неки већ говоре, како др. Кук чека Перијеве извештаје о његовом путу на Северни Пол, па да онда према њима удеси и своје — доказе. У Бислу неће др. Кук бити свечано дочекан. А тамо ће се кренути у најкраћем времену, и тамо ће Међународном Географском Заводу предати све своје доказе. — Перијеви извештаји о томе, како је он путовао и доспео на Северни Пол, стићи ће за једно осам дана. Имаде већ брзојава, у којима Пери каже, да др. Кук није стигао на Северни Пол. Он се, вели, разговарао с Ескимима, који су пратили дра Кука, и они су му рекли, како се др. Кук удаљио од гренландске обале тек неколико километара, тако да се још видио Гренланд. А о каквом Северном Полу ни говора. — Ако је ова Перијева неозбиљна брзојавна вест истинита, онда би се могло узети као сигурно, да је др Кук заиста стигао на Северни Пол. Јер је и сувише смешно тврдити за једног познатог смелог поларног путника, како од Гренланда није могао отићи даље од пет шест километара.

Страјк у Шведској.

До сад се пребацивало радницима, да је њихов страјк наперен против друштва. Рекли су радницима: Ви сте се посвађали са послодавцима, па место да само они страдају са вашег нерада, тај ваш нерад ево бије и нас. Зашто да свет не може куповати хлеба, меса, да иде чистом улицом, да чита новине? Тај вам свет ништа није скривио. Ако имате да се обрачунате с вашим послодавцима, обрачунајте се с њима и нека вас памте. Ми пак нећемо због њих да страдамо. Ми тражимо да ви радите и престанете страјковати. Ето, тако су говорили о радницима. А кад су год побуњени радници изјавили, да њихова побуна и страјк нису наперени против друштва, него само против послодаваца, довикивали су им: Хајде, докажите нам У томе је смислу и шведска влада говорила, кад су је позивали да посредује за мир између послодаваца и радника. Влада је више пути изјавила: Раднички страјк је, збиља, против државе наперен. А посредовати за мир влада донде неће, док радници не покажу да хоће мира. Тако су шведски радници оптуживани и осумњичени. И у часу кад се држало да побуњени радници заиста неће да знају за попуштање и мир, десило се ово: Тајништво земаљског радничког савеза издало је проглас, којим се позивају радници, да од понедељника, 6. септембра п н. ступе у посао Тиче се радника, који нису запослени код чланова послодавачког савеза. Дакле страјк нек престане према оним послодавцима, који нису чланови послодавачког савеза, а према члановима послодавачког савеза страјк ће трајати и даље Својим прогласом је тајништво радничког савеза хтело доказати, да никакав притисак није учињен на раднике у трајању им у страјку. Још 2. септембра било је страјкача на броју свега 285 хиљада. Од овога ће броја даље страјковати 163 хиљаде радника. Страјк према послодавачком савезу има задатак, да изведе, да послодавачки савез повуче своје решење, којим су радници проглашени отпуштенима из фабрика и радњи. Хоће ли се то извести, више је него вероватно. Онај пак део радника, који је прекинуо страјк, има да уверава грађанску штампу и владу, да радници хоће мира. Тај је део хтео дати прилике влади, да покаже колико и она жели мира и да отпочне посредовање своје за мир између послодавачког савеза и побуњених радника. Својим ступањем у посао хтели су радници и то доказати, да нису били нити хоће да буду они узрок застајању послова у Шведској Ако је од тога штете, криви су за то послодавци

Заустављени исељеници.

Будимпештанска полиција држи у притвору осам ратара, који су помоћу једног агента хтели без путне исправе да иду у Америку. Тајни полицаји ухапсили су их баш онда, када су хтели да се укрцају на једну лађу Сваки од њих носио је по једну котарицу грожђа Испрва су рекли како носе грожђе у Пожун, као мустру, не би ли тако продали све своје грожђе Но при даљем испиту признали су да их је нагоговорио један агент да иду у Америку. Удесио је с њима тако да их сачека у Пожуну, а до њега ће они стићи са тим котарицама грожђа, као да хоће да тргују с њиме Сви су они из силађке жупаније Како немају путне исправе отправиће их у општине, где су до сад живели Уређено је све, да се онај агент у Пожуну ухапси. Ако га дограбе судиће му по новој законској одредби П. зак. чл. 1909., којом се онај, који обећањима мами на себу, казни затвором, па и тамницом. Но зец је још у шуми и питање је хоће ли га ухапсити. Но све то неће много помоћи. Себа се неће моћи задржати и угушити строгим мерама и казнама, лек им је једино да се створе боље привредне прилике, да народ дође до рада и зараде, и сигурнијег живота. Но на то се најмање помишља.

Време.

Према телеграфском извештају од 27. августа, може се очекивати топло, јужно већином кишовито.

Брзојави „Застави“.

Стигли 27 августа

Политичка криза.

Будимпешта Данас су се дуго саветовали Кошут и Векерле У суботу је министарски савет, у понедељак иде Векерле у Беч на заједничку министарску седницу.

Истучен министар-председник.

Лондон. Женске, које се боре за равноправност с мушкима, приредиле су демонстрацију и том приликом истукле министра председника Аскита.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 27. августа 1909. год.
(Брзојавни извештај)

Готова роба.

Раж прве каквоће 18 к. 90 п. до 19 к. 10 п.
Раж средње каквоће 18 к. 60 п. д 18 к 80 п.
Јечам за храну 14 к. — п. до 13 к 65 пот.
Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п. —

Др. Лаза Поповић
лечник,
у Срем. Карловцима
враћа се 14. септ. у Карловце и почиње примати посете
15. септембра по нов. к.
118 1—3

За моју ципеларску радионицу
требам
2 добра радника
за мушки посао, и једног **доброг радника на недељни рад**. Места су стална са непрекидним радом целе године.
Младен Ивошевић
1237 1—3 Нови Сад

БУРАДИ
сваке величине има на **продају** по умереној цени.
Алекс. Адамовић
1218 1 4 Нови Сад.

За моју помодно мануфактурну и кратке робе трговину требам
2 ПОМОЋНИКА
једног старијег и једног млађег. Првенство имају они који добро немачким језиком владају. Ступање одмах.
Трифун Катанић
1240 1 2 Стапар (Бачка)

Гостионица и кафана
код ЛАФА
у Новом Саду
Темеринска ул. бр 29.
Част ми је поштованој публици из Новог Сада и околине до знања ставити, да ћу у суботу 29. августа отворити кафану и гостионицу
„КОД ЛАФА“
у Новом Саду, темеринска ул. бр 29.
За добро јело и сваковрсно пиће побринућу се, да сваки гост буде потпуно задовољан
Сваки дан моћи ће се добити фришка пива на чаше.
За свакидашњу музику такође сам се побринуо.
Молећи поштовано грађанство да ме својом посетом удостоји
остајем с поштовањем
Јоца Каначки-Зира,
1243 1—3 угоститељ.

ГАЛАНТЕРИЈСКА, БЕЛ. и КРАТКЕ РОБЕ
трговина
СИМЕ СТАНКОВИЋА
(пређе **Станковић и Шљивовачки**)
у Митровици
потребује једног **МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА**, који осим матерњег језика и мађарски говори; они, који одма могу ступити, имају првенство. 1202 1—3

Јоргане и мадраце
примам на израду сваковрсне поруџбе са стране путем поште обављам савесно а све по умереној цени. Молим уверења ради да се обрати на мене
С поштовањем
Зорка М Милићева
Житна пијаца бр. 3.
753 8—45 Нови Сад.

Душан Гроздић
у РУМИ
има **ДВЕ КРАВЕ** за продају, обадве музаре;
БУРАДИ нових и половних, и **СЕНА.**
1246 1—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.